

1971-ben jelent meg az Egyetemi almanach, s mivel Szederkényi Tibor professzor csak tíz éve dolgozik a JATE ásványtani, geokémiai és kőzettani tanszékén, e szerkesztőségünkben gyakran forgatott kötetből semmit sem tudhattunk meg az új tanszékvezetőről. Szerencsére más források is rendelkezésünkre állnak, így megoszthatjuk információinkat olvasóinkkal — a kiváló kutató „előéletéről”.

Szederkényi Tibor az ELTE-n szerzett geológusképesítést, majd tizenegy évig Baranya megyében a hazai uránkutatóban dolgozott. Később a Magyar Állami Földtani Intézet egy dél-dunántúli kihelyezett osztály vezetője lett, itt munkatársaiával geológiai szolgálatot teljesített. Az ipari jellegű kutatások mellett tudományos munkát is folytatott: diplomamunkája nyomán Magyarország régi kristályközeteit vizsgálta. 1974-ben írta kandidátusi disszertációját, amely az uránkutatások „melléktermékeként” készült. Tizedik éve dolgozik Szegeden, s természetesen, hogy kutatásait az Alföldre adaptálta; a régió kristályos aljzatáról és annak földtani kapcsolatairól két éve írta akadémiai doktori értekezését.

Professzor úr, ön nemrég lett tanszékvezető. A kívülálló számára kérdésekkel teli ez a helyzet: elődje itt dolgozik továbbra is, de átengedte a tanszék vezetését.

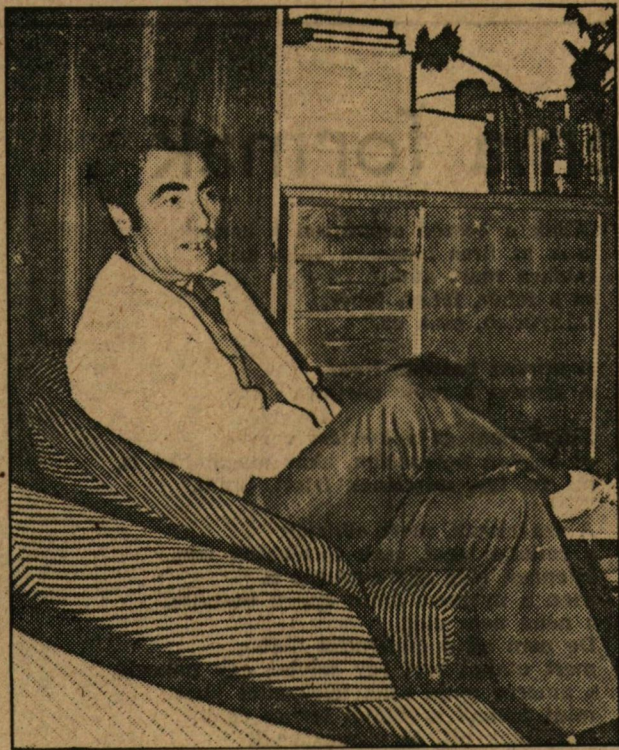
Grasselly professzorral kiegészítjük egymás kutatási és oktatói tevékenységét. Elődöm geokémikus, elsősorban a mangán geokémiáját kutatja, én geológus vagyok és kőzetekkel foglalkozom. Azt hiszem, például az együttműködésünk, és Grasselly professzor segítségével újszóló pártját ritkíthatónak mondható.

Mivel foglalkozik Ön, mint geológus, és kutatásainak mi a jelentősége?

A Nemzetközi Geológiai Korrelációs Program egyik fő témája az idős kőzetekkel való foglalkozás. A téma címe: Alpesi és mediterrán területek varisztikus és pre-

„Igazi nagy kaland volt”

Aki a Labradoron dolgozott

(Székely Attila felvétele)

varisztikus eseményeinek koncentrációja. Ez azt jelenti, hogy a 350–270 millió évvel ezelőtti időszakot kutatjuk. Ilyen ősi (a földtörténet ókorából származó) hegyesmaradvány hazánkban a Soproni-hegységben, a Mecsek mórági rögvonalatában, a Balaton-felvidéken Lovas környékén, a Velenicei-hegységben és Felsőreg-mecnél (a Nagymilic környékén) található, a felszínen. Az ilyen jellegű képződmények hazánk medencealjzatának kétharmadát képezik, amelyet mélyfúrás mintanyagokból ismerünk. Kutatásaink során kiderült, hogy a kristályos medencealjzat időnként szénhidrogént tartalmaz. Azt vizsgáljuk, hogy mely kőzetek hajlamosak a fiatal kéregmozgások miatti töredezésre és hol húzódnak ezek a törésvonalak. Mindez azért érdekes, mert eredetileg azt hittük, hogy csak a medenceüledék lehet tároló, de megtudtuk, hogy a medencealjzat is telítődhet. Vannak országnyi méretű törésvonalak is, például az Erdélyi-középhegységben induló rátolódásos szerkezet, amely törésvonalaiiban egészen a Duna vonaláig nyomon követhető. Kutatásaink jelentősége az elsődleges szempontunkban rejlik: megbízható adatokat szolgáltat Magyarországon szénhidrogén-prognózisának megtervezéséhez, esetenként a közvetlen fúrásos kutatás számára is.

A Föld mélyében lezajlott változások nem veszik figyelembe az országhatárokat. Mely nemzetek kutatóival működik együtt?

Bizonyos témákban együtt dolgozom olasz, spanyol, francia, jugoszláv, cseh, román, bolgár és szovjet szakemberekkel. Mivel a nemzetközi földtörténeti ókor végén lejátszódott vulkanizmus kutatás az én feladatomban, módomban állt földrésznünkön és Európán kívül is tanulmányozni az idős

és a jelenkori vulkanizmust. Így vetődtem 1972–73 fordulóján öt hónapra Új-Zélandra, ahol a szigeti vulkanizmus megismerése a földtörténeti folyamatok megértéséhez nyújtott segítséget. Ezen a tanulmányúton részt vehettem mélytengeri árokkutatásban — Kermadec—Tonga árok — és korallzátony-kutatásban a Cook- és Társaság-szigeteken. Polinéziának újszólóvan minden nevezetes helyére eljutottam, s hazafelé nyugat felől jöttem, hogy meggyőződjek a Föld gömbölyűségéről. Rengeteg diával, népdalokkal megörökítő magnófelvétellel és a tárgyi kultúra néhány darabjával tértem haza.

Beszélgetésünk egyik aktualitását a másik nagy utazás adja. Nemrég tért haza egy észak-amerikai kutatóról. Hogyan jött létre a kanadaiakkal a kapcsolat?

1981-ben az MTA és a Kanada Quebec állam kormányának között együttműködési szerződés jött létre. En lehettem az első térképező ember, aki Kanadában hazánkban ilyen jellegű munkát folytatott.

A laikus azt hinné, a Föld régen föl van fedezve. 1986-ban miért van szükség térképet készíteni a fejlett világ egy országában?

A Labrador-félsziget — ahol dolgoztunk — geológiai-egyáltalán nincs feldolgozva, sőt: hasonló a helyzet az óriási ország egész északi területén. A Labrador tizenhétzereze Magyarországnak területének; és itt kellett a felszíni kőzetkibúváások alapján komplex jelekkel geológiai alantérképet készíteni.

Beszélgetésünk előtt lát-tam néhány diát a tájról. Er-

dő, mocsár, a tájból kimagasló folyami hordalék és rengeteg apró tó. Milyen felszereléssel indultak útnak?

Kezdem a speciális öltözetrel; majdnem térdig érő, fűzős, bőrszárú, gumifejű bakancs, világos, vastag farmer, mert a kellemetlenül csipő apró legyek ezt nem kedvelik, a gyakori, áztató eső ellen speciális öltözet, a fején védőháló az apró rovarok ellen. Mindenkinél volt URH-rádió, amely nyolcvan kilométerre is hírt adott, jelzőrakéta, fényvisszaverő fólia, amit veszély esetén kiteríthettünk a keresésre indult helikopternek, speciális tükrök, rovarűző spray. Légifelvétel alapján indultunk útnak és a térképtáskában elhelyezett rajzfelszereléssel az 1:50 000-es topográfiai térképre dolgoztunk. Volt nálunk még kalapács, sugárzámérő és fegyver is, mert medvékkel is találkozhattunk. Bár a terepen ritkán futottunk össze, inkább a telephelyünk élelmiszereire jártak.

Kiből szerveződött a kutatók csapata és mi volt a napirend?

Harmincegy fős expedícióban tizenkettő geológus, tíz egyetemi hallgató és a kiszolgáló személyzet dolgozott. Az egyetemisták Quebec állam különböző egyeteméről érkeztek termelési gyakorlatra. Cipekedtek, szótkák a terepet és elhajították a munkamódszereket. Hajnali ötkor keltünk, a reggeli után kettesével indultunk útnak, mindennap másik egyetemista volt a kísérőm. A helikopter az előre megjelölt helyen tett le, s megadott utat jártunk be általában nyolc óra alatt. Ezután összeszedtek bennünket, következett a vacsora, majd a nagy térkép mindenki berajzolta az általa fölfedezett kőzeteket. A geológusok feladata kettős volt: térképezési munka végzése és foglalkozás az egyetemi hallgatókkal.

Találkoztok új munkamódszerekkel?

Igen. A nagyfokú szervezethez, a tisztaság és környezetvédelem tisztelete mellett két dolog készített elismerésre. Az egyik: olyan űrlapokra dolgoztuk föl a feltárt anyagokat, amelyeken csak betű- és számjelek voltak, és ez jelentősen meggyorsította a munkát. A másik: mindenkinek volt számítógépe és az adattárolást ezek végezték.

Mi lett a begyűjtött kőzetek sorsa?

Odakint mindenki a saját polcára gyűjtötte ezeket. Később, mikor a térkép szerkesztése történt, a vitás esetekben elővettük a kőzetmintákat. Az általunk készített fedetlen földtani térkép a végső térkép alapját képezi, s változtatást csak akkor eszközölnek, ha a laboratóriumi eredmények mást mondanak.

Úgy érzem, a geológiai térképezés közben sokszor gyorsan kell dönteni, ezért magas fokú fölkészültség szükséges a munkavégzés közben.

Igen, a földtan nagyon sok ágában kell otthon lenni, ezért merem állítani, hogy a geológiai térképezés a legösszetettebb és legszebb geológiai kutatómunka a világon.

Gondolom, egy ilyen Is-ten háta mögötti helyen a segítség mellett a nehézségek is nyilvánvalóvá váltak.

Az emberre szinte legyőzhetetlen magányérzet települ annak ellenszere, hogy nincs egyedül. Ilyenkor azok úszák meg viszonylag ép lélekkel, akik kitalálnak maguknak valamilyen pótcselekvést. A technikusunk például vadászott és halászott, eléggé el nem ítéltető módon leterített lizenot medvét. En rengeteg levelet írtam, így tartottam kapcsolatot a külvilággal. Egyébként tizenhárom kilót fogytam három hónap alatt és ezt az óriási fizikai és mentális igénybevételt úgy viselhettem el, hogy kalandnak tekintettem ezt a nagy utat.

D. I.

Egyelőre speciálkollégiumokon

Bevezették a politikatudomány oktatását

A politika tudományának, a politológiának oktatása a magyar egyetemeken, főiskolákon hosszú ideig terra incognita volt, holott a szocialista országok közül a lengyel és a jugoszláv felsőoktatásban már régóta szerepel, s Szovjetunióban, Bulgáriában is önálló tantárgyként tanítják. Azok az egyetemi hallgatók, akik behatóan tanulmányozzák a JATE tanrendjét, az idén ajánlott speciálkollégiumok közt két olyat is felfedezhettek, amelyek tárgya a politikatudomány. E speciálkollégiumok meghirdetésének „ürügyén” folytattunk beszélgetést dr. Szabó Tiborral, a JATE Filozófiai Tanszékének docensével, a Magyar Politikatudományi Társaság választmányának és az MTA Politikatudományi Bizottságának tagjával.

Milyen a politikatudomány oktatásának helyzete, kilátásai hazánkban? Milyen előzmények után került bevezetésre a politológia oktatása?

Az MSZMP Központi Bizottságának Agitációs és Propaganda Bizottsága 1978-ban tett javaslatot a politikatudományok a felsőfokú oktatási intézményekben történő bevezetésére. A nyolcvanas évek elején a Művelődési Minisztérium Egyetemi és Főiskolai Főosztálya mellett — Bihari Mihály vezetésével — egy munkabizottság létesült, amely különböző tervezeteket készített ezzel kapcsolatban; e bizottság munkájában a JATE képviselőjeként magam is részt vettem. Közvetlenül ezután jött létre az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán egy politikatudományi munkacsoport, amely a politikatudományt a Karon speciálkollégium formá-

jában oktatni kezdte. 1982-ben alakult meg a Magyar Politikatudományi Társaság, amely a Politikai Főiskolán és a Társadalomtudományi Intézetben már korábban létező, illetve az itt és másutt jele meg ismeryó politikatudományi tárgyú kutatásokat koordinálja. A politikatudomány bevezetésének egyébként számos ellenzője is van, főként a hagyományos társadalomtudományi diszciplínák részéről. Sokan ugyanis úgy vélik, hogy a társadalomtudományok többsége eleve politikai tudomány, tehát nincs szükség egyetlen politikai tudományra. Álláspontunk szerint azonban a politikatudomány témája — a társadalom politikai mozgásainak, törvényszerűségeinek sajátos vizsgálata — erősen specifikus, s nem csorbítja a többi szaktudomány (az állam- és jogelmélet, a tudományos szocializmus és egyéb szaktudományok) hatáskörét.

A budapesti politikatudományi munkacsoport mintájára a szegedi marxizmus-leninizmus tanszékcsoport fiatal oktatói is létesítettek egy politikatudományi munkacsoportot 1985. júniusában. Milyen célja?

Célunk kettős. Egyrészt a kutatásokra irányul: közösen kívánjuk továbbfejleszteni eddigi tudományos eredményeinket. Fontos feladatunknak érzem bevonnunk azokat az erőket is közös munkánkba, akik nem a tanszékcsoporton belül, de Szegeden (az Állam és Jogtudományi Karon, az orvosegyetemen, a főiskolákon és másutt) végeznek politológiai kutatásokat. Másik célunk kifejezetten oktatási: felkészülni a „Bevezetés a politikatudományba” c. két

féléves kurzus speciálkollégiumi oktatására.

A JATE-n egyéni beszélgetések során, de különböző ifjúsági fórumokon is megfogalmazódott az a halgatói igény, hogy a politikatudományt önálló tantárgyként vezessék be. A most meghirdetett speciálkollégiumok — úgy gondolom — az első lépést jelentik e téren.

Az egyetemen eddig is folyt bizonyos politikatudományi jellegű oktatás, pl. az állam- és jogelmélet, vagy a Kelet-Európa speciális képzés („C”-szak) keretében. A Tudományos Szocializmus Tanszéken is történtek komoly kezdeményezések arra nézve, hogy a „tudszoc”-ot politikatudományként fogva fel, oktassák. Munkacsoportunk hosszas megbeszélések után kialakította a két féléves kurzus tematikáját. Az első félévben előadásokat hallhatnak a kollégium hallgatói a politikai rendszer kérdéséről (Fábián György, Kovács László és Majsza József tartják majd); a politikai intézményrendszerről (Szentpéteri István professzorral); a politikai érdekekről (Várnay Ernőtől); a hatalom és az állam kérdéséről (Vastagh Páltól). A második félévben többek között a bürokráciáról, a politikai tudatról, a politikai mozgalmakról lesz szó. A másik kurzust és fogom tartani; ez „Fejezetek a politikaelmélet történetéből” címmel hirdettetett meg, és néhány előadás után a klasszikus politikaelméleti szövegek tanulmányozása fog napirendre kerülni — Machiavellitől Max Weberig. Mindkét kurzust meg-

hirdettük az egyetem mindhárom karán, úgyhogy az áthallgatásra minden hallgató számára lehetőség nyílik.

Mik a politikatudományi munkacsoport további tervei? Mi lesz a sorsa a politikatudomány oktatásának Szegeden?

Mindkét irányú tevékenységünket szeretnénk tovább folytatni. A budapesti politológusokkal együttműködve kívánunk bekapcsolódni különböző országos kutatásokba. Hangsúlyt fektetünk arra, hogy a munkacsoport tagjai az elkészült munkákat megvitassák, véleményüket és ismereteiket közösen fejlesszék. Decembri ülésünkre — mely az első félévi oktatás tapasztalatait hivatott összegzni — hallgatókat is meghívunk; s velük együtt alakítjuk ki a későbbi politikatudományi oktatás profilját. A munkacsoport tagjai a továbbiakban is aktívan kívánnak részt venni az országos szerek, így a Magyar Politikatudományi Társaság munkájában is.

Köszönöm a beszélgetést, jó munkát és sok érdeklődő egyetemi hallgatót kívánok!

SANDI ISTVÁN

(Ezen cikkünk egyúttal alkalmat nyújtott annak tisztázására is, hogy jelen interjú alanya nem azonos a magyar Nobel-díjasokról lapunk hasábjain vitázó szerzőpáros egyik tagjával, dr. Szabó Tiborral. Úgyan-úgy a SZOTE Központi Könyvtárának tudományos munkatársa, tehát csak névkönságről van szó.)

Synapsis

A Synapsis a Szegedi Orvostudományi Egyetem KISZ-szervezetének időszaki kiadványa, amely kéthetenként — egy félévben ötször —, az eddigi 600 helyett ezentúl 800 fénymásolt példányban jelenik meg. E tanévi első számunk megjelenése után Kovács Attila IV. éves orvostanhallgatóval, a Synapsis új szerkesztőjével beszélgettünk.

Az első, ami feltűnik a Synapsist forgatván az, hogy olvasható, azaz formailag előnyére változott. Ez főként annak köszönhető, hogy a KISZ-bizottság írásos szerződést kötött az egyetem sokszorosító üzemével, amelyben a várható megjelenések időpontját és a példányszámot rögzítettük.

Allandó terjedelemben jelentek meg? A terjedelmünk általában 20 és 30 oldal közt mozog, a beérkező írások mennyiségétől függően.

Kik írják a lapot?

Nagyrészt a KISZ-bizottság Agitációs és Propaganda Munkacsoportjának tagjai, hiszen a Synapsis szerkesztése — a politikai rendezvények szervezése mellett — a legfontosabb feladataik közé tartozik. Cé- lunk az, hogy kiadványunk olyan, összegyűjtött elemző-értékelő beszédek, a SZOTE új, módosított ösztöndíj-szabályzata; számos egyetemi érdekeltségű információ; s beszámoló a Szegeden megrendezett 8. Európai Alváskutatási Kongresszusról.)

— si —